

**De vergelijking van solo verkrachters met groepsverkrachters op afkomst,
persoonlijke eigenschappen en sociale omgeving**

Bachelor scriptie Klinische Gezondheidspsychologie

Departement Psychologie en Gezondheid, Klinische en Ontwikkelingspsychologie,
Universiteit van Tilburg

Auteur:

Lizzy van der Linden, 475193

Onderzoeksbegeleider:

Prof. Dr. S. Bogaerts

Tweede beoordelaar:

Drs. M. Willems

Inleverdatum:

Juni 2013

Samenvatting

In deze literatuurstudie is onderzoek gedaan naar de overeenkomsten en verschillen tussen solo- en groepsverkrachters op de aspecten afkomst (ethniciteit, inkomen, thuissituatie), persoonlijke eigenschappen (leeftijd, persoonlijkheid, psychologische/psychiatrische geschiedenis, intelligentie) en sociale omgeving (ouders, leeftijdsgenoten, relatie). Er zijn conclusies getrokken op basis van de evaluatie van tien nauwkeurig geselecteerde onderzoeken uit verschillende databanken. De geselecteerde artikelen zijn eerst besproken, waarna de resultaten ervan vergeleken zijn om tot conclusies te komen. Er werd een overeenkomst gevonden tussen het aantal solo- en groepsverkrachters dat kampte met psychologische/psychiatrische problemen. Het grootste verschil werd gevonden op leeftijd, waarbij groepsdaders aanzienlijk jonger werden bevonden dan solodaders. Daarnaast bleek dat groepsdaders vaker te maken hebben met gebruik en/of misbruik van alcohol en drugs. Vooral op het gebied van sociale omgeving van de daders is er aanzienlijk meer onderzoek nodig om conclusies te kunnen trekken. Het vergelijken van artikelen werd bemoeilijkt door verschillen in onderzoeksgroep. Daarom is geconcludeerd dat er meer onderzoek nodig is naar de overeenkomsten en verschillen tussen solo- en groepsdaders om eenduidige uitspraken te kunnen doen. Er worden suggesties gedaan voor toekomstig onderzoek.

Abstract

This literature study focusses on the similarities and differences between rapists and group rapists. They were compared on origin (ethnicity, income, home situation) personal characteristics (age, personality, psychological/psychiatric history, intelligence) and social environment (parents, peers, relationship). Conclusions are based on ten studies, thoroughly selected from different databases. First the studies were discussed. After that the results were compared to draw conclusions. Both rapists and group rapists have psychological or psychiatric disorders, but they differ in numbers: respectively four and 33% against 85%. The biggest difference between rapists and group rapists is age. Group rapists are much younger than rapists. In cases of group rape alcohol or drugs are also more often involved. It was hard to draw conclusions about the social environment of rapists and group rapists. Therefore more research in this field is necessary. Comparing the studies was difficult because of the differences in sample. More research on the differences and similarities between rapists and group rapists is therefore necessary to draw firm conclusions. Suggestions are being made for further research.

Keywords: literature review; rapist; group rapist; origin; personal characteristics; social environment.

Inhoudsopgave

Inleiding	1
Methode	4
Resultaten.....	6
Bespreking onderzoeken	6
Discussie	21
Overeenkomsten/verschillen afkomst	21
Overeenkomsten/verschillen persoonlijke eigenschappen.....	23
Overeenkomsten/verschillen sociale omgeving	26
Antwoord hoofdvraag	27
Beperkingen en aanbevelingen	28
Literatuur	30
Bijlage	33

Inleiding

Er zijn in ons land in 2010 1.192.640 misdrijven geregistreerd, waarvan er 9.545 betrekking hadden op een seksueel misdrijf. Hiervan zijn er 1.645 opgenomen in het systeem als verkrachting (Centraal Bureau voor de Statistiek [CBS], 2013). Dit zijn dus vierenhalve verkrachtingen per dag. Van het totaal aantal geregistreerde misdrijven is dit misschien geen groot aantal, maar hierbij moet rekening gehouden worden met het zogenaamde ‘*dark number*’, het aantal misdrijven dat wel gepleegd maar niet gemeld of geregistreerd is. Onderzoek van De Haas (2012) (n>8000) laat zien dat slechts twaalf procent van de vrouwen die seksueel overschrijdend gedrag heeft ervaren in de leeftijdsgroep 15-25 jaar aangifte heeft gedaan. In de leeftijdsgroep 25-71 ligt dit percentage op zeventien. Het probleem is daarmee vele malen groter dan op het eerste oog lijkt.

Verkrachting wordt gekenmerkt door grote psychologische gevolgen voor het slachtoffer. Onderzoek van Faravelli, Giugni, Salvatori en Ricca (2004) laat zien dat bij vrouwen die verkracht zijn, posttraumatische stressstoornissen, seksuele stoornissen, eetstoornissen en stemmingsstoornissen significant vaker voorkomen dan bij vrouwen die nooit verkracht zijn. In vergelijking met vrouwen die andere misdrijven hebben meegemaakt, kampen vrouwen die verkracht zijn met psychologische stoornissen, zoals angst, vermijding en sociale fobieën (Kilpatrick, Veronen, Saunders, Best, Amick-McMullan, & Paduhovich, zoals geciteerd in Resick, 1993). Ook laten Kilpatrick, Saunders, Amick-McMullan, Best, Veronen en Resnick (1989) zien dat verkrachting geassocieerd wordt met het ontwikkelen van een aan de misdrijf gerelateerde posttraumatische stressstoornis, gecontroleerd voor geweld en gevaarlijkheid. Bij andere misdrijven werd dit verband in dit onderzoek niet gevonden. Hiernaast laat de *Rape in America Survey* in het onderzoek van Kilpatrick, Edmunds en Seymour (1992) zien dat in vergelijking met de controlegroep (vrouwen die geen verkrachting hebben meegemaakt), vrouwen die verkracht zijn 3,4 keer zo vaak marihuana gebruiken (52% tegenover 16%), het zes keer zo waarschijnlijk is dat ze met cocaïne in aanmerking komen (15,5% tegenover 2,5%) en het tien keer zo waarschijnlijk is dat ze met andere harddrugs in contact komen (12% tegenover 1%). Voor het psychisch welzijn van de samenleving is het van belang dat het aantal

De vergelijking van solo verkrachters met groepsverkrachters op afkomst, persoonlijke eigenschappen en sociale omgeving

verkrachtingen per jaar lager wordt. Daders profileren zal het wellicht mogelijk maken om mensen die risicofactoren hebben tijdig te detecteren en op te sporen, waardoor verkrachtingen misschien zelfs voorkomen zouden kunnen worden.

Er zijn verschillende typologieën van verkrachters en er worden in de literatuur verschillende classificaties gebruikt om deze te onderscheiden (Polaschek, Ward & Hudson, 1997). Er is veel onderzoek gedaan naar een juiste classificatie. Deze onderzoeken richten zich echter voornamelijk op verkrachters die hun misdrijf alleen uitvoeren. In deze studie worden deze verkrachters ‘soloverkrachters’ genoemd. Echter, er is ook een type verkrachter dat niet alleen opereert. Aan verkrachters die in groepen hun misdrijf plegen, ‘groepsverkrachters’, is vooralsnog in de literatuur weinig aandacht besteed (Hauffe & Porter, 2009). Toch betreft een aanzienlijk aantal van de totale verkrachtingen groepsverkrachtingen. Bij jeugdige verkrachters wordt dit aantal geschat op een derde (Van Wijk & Blokland, 1999), Boelrijk (1997) veronderstelt dat zelfs twee derde deel van de verkrachtingen door jeugdigen in groepsverband zou hebben plaatsgevonden. Volgens Kjellgren, Wassberg, Carlberg, Langström, & Svedin (2006) is van alle meldingen van seksueel misbruikend gedrag in Zweden in 42% van de gevallen sprake van groepsverkrachting. Een tweede reden om onderscheid te maken tussen solo- en groepsverkrachtingen zijn de aanzienlijke verschillen tussen beide groepen die uit de literatuur naar voren komen. Eerder uitgevoerd onderzoek naar de verschillen tussen solo en groepsverkrachters richt zich veelal op hoe het misdrijf wordt uitgevoerd of op de slachtoffers ervan. Zo toont Ullman (2007) aan dat groepsverkrachtingen met meer geweld gepaard gaan en laten de slachtoffers van groepsverkrachting vaker een posttraumatische stressstoornis zien en plegen ze vaker zelfmoord. Ook wordt bij groepsverkrachting de seksuele handeling vaker (17%) herhaald door de dader dan bij soloverkrachting (7%) (Wright & West, zoals geciteerd in Porter & Alison, 2006) en wordt er bij groepsverkrachting in 10% van de gevallen gedwongen tot orale bevrediging van de dader (Wright & West, zoals geciteerd in Porter & Alison, 2006) tegenover 35% bij solo verkrachting (Alison & Stein, 2001). Ook de locatie verschilt; groepsverkrachting vindt vaker buiten plaats (58%) en soloverkrachting vaker binnen (71%). Door de verschillen in de feitelijke uitvoering van de verkrachting worden verschillen verwacht tussen daders van een groepsverkrachting enerzijds en daders van een soloverkrachting anderzijds.

De vergelijking van solo verkrachters met groepsverkrachters op afkomst, persoonlijke eigenschappen en sociale omgeving

Deel uitmaken van een groep kan de-individualisatie veroorzaken (Goldstein, 2002). Dit heeft als gevolg dat binnen een groep personen het besef van individualiteit en persoonlijke identiteit verliezen. De groepsleden worden als het ware ondergedompeld in de groep waardoor alleen de collectieve identiteit en het collectieve gedrag belangrijk worden bevonden (Decker, 1996). Porter en Alison (2005) suggereren dat de groepsdruk, het groepsdenken, de groepscohesie en voorbeeldrollen van groepsleden bijdragen aan hoe de groep interacteert over seksueel gedrag en seksuele misdrijven.

Er zijn onderzoekers die aangeven dat groepsverkrachting in eerste instantie wordt gepleegd vanwege de groepsband en het kameraadschap (Holmstrom & Burgess, 1980). Ook spanning, de 'kick' of een avontuur zijn belangrijke factoren (Scully & Marolla, 1985; Hauffe & Porter, 2009). Van soloverkrachters wordt verwacht dat ze meer opereren vanuit persoonlijke motieven (Wright & West, 1981, zoals geciteerd in Hauffe & Porter, 2009), zoals wraakgevoelens, het willen straffen, het gevoel van controle en macht of woede (Hale, 1997). Zowel interne als externe factoren lijken daarmee bij te dragen aan de motieven voor solo- of groepsverkrachters.

In deze literatuurstudie worden soloverkrachting en groepsverkrachting vergeleken op niveau van de daders. Het doel is een zo compleet mogelijk beeld te krijgen van beide typen verkrachters om zo risicofactoren aan het licht te brengen. Daarom zullen groepsverkrachters en soloverkrachters onderzocht worden op verschillende aspecten. Hierbij wordt getracht om de omstandigheden, de persoon zelf en de directe sociale omgeving aan het licht te brengen. Eerst worden de afkomst en de achtergrond en geschiedenis van de thuissituatie van daders onderzocht. Hierbij wordt gekeken naar wat er bekend is over de omgeving waarin de dader woonachtig is en waaruit deze afkomstig is, het inkomen en de etniciteit waartoe de dader behoort. Daarnaast wordt er aandacht besteed aan de persoonlijkheid en het IQ alsook aan de psychologische/psychiatrische achtergrond van de daders van beide type verkrachtingen. Daarnaast wordt de mate van (gevoeligheid voor) verdovende middelenmisbruik wordt onderzocht. Als laatste wordt getracht de sociale omgeving in kaart te brengen, waarbij gericht wordt op ouders/verzorgers, familieleden, vrienden, leeftijdsgenoten en partner van de dader. Nadat voor zowel groepsverkrachters als soloverkrachters deze aspecten in kaart zijn gebracht,

De vergelijking van solo verkrachters met groepsverkrachters op afkomst, persoonlijke eigenschappen en sociale omgeving

zal er een vergelijking gemaakt worden tussen de typen daders om de overeenkomsten en verschillen aan het licht te brengen.

Methode

Voor deze literatuurstudie is gebruik gemaakt artikelen gevonden op internet. Tien hiervan werden gebruikt om de resultatensectie te schrijven, de overige bronnen zijn in de inleiding verwerkt. Alle artikelen zijn afkomstig uit de zoekmachines PsycINFO, Google Scholar, Medline en Web of Science. De zoektermen die werden gebruikt zijn zonder uitzondering gerelateerd aan (seksuele) misdrijven, verkrachting, groepsverkrachting of groepsprocessen. Inclusiecriteria waren het aantal deelnemers, waarbij de grens werd getrokken op een minimum van 40 proefpersonen en de recentheid van de artikelen/bronnen. Ook werden enkel artikelen waarbij de proefpersonen uit de westerse wereld afkomstig zijn geselecteerd. Zo werden bijvoorbeeld Aziatische en Afrikaanse onderzoeken niet opgenomen in deze literatuurstudie. Op deze manier kan worden uitgesloten dat eventuele gevonden verschillen aan de verschillen in normen en waarden in westerse en oosterse of Afrikaanse wereld te wijten zijn. De data in alle onderzoeken die gebruikt werden in deze literatuurstudie werd verkregen door middel van interviews, vragenlijsten of cijfers uit nationale instituten, zoals de politie of het Centraal Bureau voor de Statistiek. Als in de op de beschreven manier geselecteerde bronnen werd verwezen naar een andere bron die niet aan het criterium van geproduceerd na het jaar 2000 voldeed, maar die wel relevant werd bevonden voor de huidige literatuurstudie, werd deze alsnog opgenomen in de literatuurlijst.

Als eerste werd gezocht in de zoekmachine PsycINFO. De zoekresultaten werden gelimiteerd op 'Linked Full Text' en gepubliceerd na het jaar 2000. De eerste zoekterm, 'rape', leverde 74 treffers op, waarvan er een werd geselecteerd voor deze literatuurstudie. De zoekterm 'group rape' leverde 14 treffers op, waarvan er twee werden geselecteerd voor deze studie.

Daarna werd er gezocht in de zoekmachine Google Scholar. Er werd voor elke zoekterm gelimiteerd op relevantie en gepubliceerd na 2000. De zoekterm 'Big Five rapists' leverde meer dan tien pagina's met in totaal 16.000 resultaten op. Vervolgens werden alleen de eerste vijf

De vergelijking van solo verkrachters met groepsverkrachters op afkomst, persoonlijke eigenschappen en sociale omgeving

pagina's resultaten doorlopen. Hiervan werden twee artikelen geselecteerd. De tweede zoekterm was 'group rape'. Deze term leverde 147.000 resultaten op, waarvan er vier gebruikt werden voor deze literatuurstudie. De derde zoekterm was 'multiple perpetrators rape', deze term leverde 41.200 resultaten op. De eerste zeven pagina's resultaten werden doorlopen en hiervan werden er twee geselecteerd voor de literatuurlijst. De term 'gang rape' leverde 26.500 resultaten op, waarvan er twee werden geselecteerd. De zoekterm 'group rape Big Five' vond 26.600 resultaten, waarvan er een werd gebruikt voor deze literatuurstudie. De term 'rape culture' leverde 86.800 resultaten op. Hiervan werd er een geselecteerd. Er werd ook gezocht op 'rape victims', wat 44.100 resultaten opleverde. Hiervan werd er een geselecteerd voor deze literatuurstudie. De term 'group influences' werd geraadpleegd wat 17.600 resultaten opleverde. Hiervan werden er twee toegevoegd aan de literatuurlijst. De zoekterm 'seksueel gedrag Nederland' werd ingevoerd zonder eliminaties, deze term leverde 9.110 resultaten op waarvan er twee werden geselecteerd.

De derde zoekmachine waarin gezocht werd naar literatuur is Web of Science. Er werd wederom gelimiteerd op resultaten gepubliceerd na 2000. De eerste zoekterm was 'rapist' gecombineerd met de term 'social'. Web of Science vond 78 treffers. Bij een geschikte treffer werd er doorverwezen naar een tijdschrift beschikbaar in de bibliotheek van de Universiteit van Tilburg. Verder werden er nog twee bronnen opgenomen in deze literatuurstudie. De tweede zoekterm was 'rapist' in combinatie met 'parents'. Dit leverde vijf resultaten op, waarvan er een werd geselecteerd.

Op de website van het CBS werd via de pagina 'cijfers' naar 'veiligheid en recht' en vervolgens naar 'Gereg. criminaliteit naar soort misdrijf' gegaan. Hier werden de actuele cijfers gevonden over seksuele misdrijven in Nederland.

In totaal zijn er 24 artikelen rechtstreeks gevonden. De overige acht artikelen die gebruikt zijn werden gevonden door middel van doorverwijzingen in deze 24 artikelen. Tien artikelen werden geschikt bevonden voor de resultatensectie van deze literatuurstudie. De overige bronnen werden voor de inleiding en discussie geraadpleegd.

De vergelijking van solo verkrachters met groepsverkrachters op afkomst, persoonlijke eigenschappen en sociale omgeving

Resultaten

In de huidige literatuurstudie wordt een vergelijking gemaakt tussen groepsverkrachters en solo verkrachters op afkomst, persoonlijkheid en sociale omgeving. Er worden verschillende studies naast elkaar gelegd om een zo compleet mogelijk beeld te krijgen van beide groepen. Een samenvatting van de gegevens uit de studies die zijn gebruikt is te vinden in de bijlage.

De eerste deelvraag onderzoekt de afkomst en de thuissituatie van zowel groeps- als soloverkrachters. Hierbij wordt gekeken naar de omgeving waarin de dader woonachtig is, het inkomen en de etnische achtergrond van de dader.

De tweede deelvraag heeft betrekking op de persoonlijke eigenschappen van beide groepen daders, wat inhoudt dat er naar persoonlijkheid en IQ gekeken gaat worden. Ook wordt hierbij de verslavingsgevoeligheid voor genotsmiddelen en de psychologische/psychiatrische achtergrond van de daders betrokken.

Als laatste wordt er getracht de directe sociale omgeving van zowel groeps- als soloverkrachters op te helderen. Onder directe sociale omgeving vallen in deze studie de ouders/verzorgers, familieleden, vrienden, leeftijdsgenoten en partner van de dader.

Verschillende onderzoeken zijn gedaan naar soloverkrachters, groepsverkrachters en de combinatie van beiden. Vaak worden er in deze onderzoeken meerdere aspecten uit de verschillende deelvragen onderzocht. Daarom zullen de gedane relevante onderzoeken eerst per onderzoek besproken worden. Vervolgens zal de gevonden informatie gesorteerd en overzichtelijk per deelvraag weergegeven worden. De voor deze literatuurstudie belangrijke verschillen gevonden door de geselecteerde studies tussen groeps- en soloverkrachters, maar die niet letterlijk zijn opgenomen in de onderzoeksvragen, zullen wel weergegeven worden, omdat deze studie een zo duidelijk en compleet mogelijk beeld van beide type daders tracht weer te geven. Gevonden verschillen die dusdanig afwijken van de onderzoeksvragen dat ze hun relevantie voor deze literatuurstudie verliezen zullen buiten beschouwing worden gelaten.

Bespreking onderzoeken

Hauffe en Porter (2009) onderzochten de verschillen tussen solo- en groepsverkrachters in het kader van de interpersoonlijke dimensies van dominantie-onderwerping en meewerking-

De vergelijking van solo verkrachters met groepsverkrachters op afkomst, persoonlijke eigenschappen en sociale omgeving

vijandigheid. Uit gearchiveerde wettelijke bronnen werden 120 cases (60 groep en 60 solo) geselecteerd en geanalyseerd op dader, slachtoffer en context variabelen. Groepsverkrachters werden gedefinieerd als personen die een seksuele aanval hebben gepleegd waarbij meer dan een dader betrokken was. Alle aanvallen vonden plaats tussen 1964 en 2006. Het mediatie jaar was 1995, 52% van de cases vond plaats tussen 1995 en 2006. Eenenzeventig procent van de cases vond plaats na 1990. De 120 cases hadden betrekking op 140 slachtoffers en 263 daders. Voor de daders in de groepssample ($n=60$), de groepsgrootte varieerde van twee tot 14 daders, met een gemiddelde van 3 ($SD=2$). De meest voorkomende groepsgrootte was twee (38%), gevolgd door vier (25%), drie (22%) en vijf (10%). De overgebleven 5% (drie cases) bevatte een groep van zes, een van acht en een van 14 daders. Het overgrote deel van de cases betrof een slachtoffer (102). Vier soloverkrachters en 16 groepsverkrachters vielen twee slachtoffers aan en twee groepen groepsverkrachters maakten drie slachtoffers. Alle daders waren mannelijk, met uitzondering van twee groepen welke beiden twee vrouwen bevatten.

Van de cases die werden geselecteerd was het merendeel afkomstig uit wettelijke transcripties uit Westlaw en BAILII (twee cases werden geselecteerd uit een gepubliceerd boek) en betroffen allen veroordeelde daders.

De gemiddelde leeftijd van de slachtoffers van soloverkrachters was 26 jaar, tegenover een gemiddelde leeftijd van 18 jaar van de slachtoffers van groepsverkrachters. Dit verschil werd door middel van een t-test significant bevonden ($p < .05$).

De gemiddelde leeftijd van de daders was 29 jaar bij solo- en 21 jaar bij groepsverkrachters. Een Mann-Whitney U-test wees uit dat soloverkrachters significant ouder waren dan groepsverkrachters ($U = 397,5$, $p < .001$).

Soloverkrachters bleken significant vaker getrouwd te zijn of een partner te hebben (40%) dan groepsverkrachters (11,7%, $p < .001$) en significant vaker kinderen te hebben (23,3%) dan groepsverkrachters (8,3%, $p < .05$).

Groepsverkrachters kwamen vaker in aanraking met alcohol- of drugsmisbruik (28,3%) dan soloverkrachters, wat significant bevonden werd (13,3%, $p < .05$). Bovendien gebruikten zij vaker alcohol (38,3%) en drugs (20%) tijdens de misdaad dan soloverkrachters (respectievelijk 13% en 6,7%) wat na uitvoering van een Chi Square test significant bleek ($p < .05$).

De vergelijking van solo verkrachters met groepsverkrachters op afkomst, persoonlijke eigenschappen en sociale omgeving

Daarnaast bleken soloverkrachters vaker hun excuses aan te bieden na het misdrijf (acht tegenover één, $p < .05$) en waren groepsverkrachters gewelddadiger dan soloverkrachters wat betreft het uiten van veelvoudig geweld ($p < .05$), geweld om het slachtoffer in bedwang te houden ($p < .01$), het neergedrukt houden van het slachtoffer ($p < .001$), het gebruik van meerdere wapens ($p < .05$), het slaan van het slachtoffer ($p < .05$) en het meeslepen van het slachtoffer ($p < .05$). De auteurs gaven dit aan als reden om verschillen tussen persoonlijkheid te verwachten.

Beperkingen van dit onderzoek:

Het zou kunnen dat er een verschil is tussen daders die wel en daders die niet veroordeeld zijn, maar omdat het doel van dit onderzoek de vergelijking tussen solo en groepsdaders is uit dezelfde bron wordt er verwacht dat het eventuele *bias* consistent is over de steekproef groepsverkrachters en soloverkrachters, waardoor het geen direct effect zal hebben op de resultaten van het onderzoek.

Het feit dat soloverkrachters vaker getrouwd blijken te zijn is mogelijk gerelateerd aan het feit dat zij significant ouder zijn wanneer zij de misdaad plegen. Groepsverkrachters zijn jonger, wat het waarschijnlijker maakt dat zij meer willen socialiseren. Dit zou veel van de activiteiten en handelingen van een individu binnen een groep kunnen verklaren, waaronder drugs- en alcoholgebruik. Dit gedrag komt over het algemeen vaker voor onder jongeren, maar het extreme seksuele geweld dat deze misdrijven kenmerkt is nadrukkelijk niet normaal voor groepen jongeren.

Het onderzoek is gebaseerd op wettelijke rapporten en niet op rechtstreekse bronnen, zoals dader of slachtoffer interviews. Het onderzoek zou betrouwbaarder zijn geweest als deze interviews als ook politierapporten en psychologische rapporten werden opgenomen. Echter is het als gevolg van tijd, ethische redenen en beschikbaarheid van de bronnen lastig om aan al deze data te komen.

Als laatste is er in het onderzoek een groot aantal statistische tests opgenomen, wat bij kan dragen aan de significantie van de resultaten als gevolg van het vergroten op de waarschijnlijkheid van een type 1 fout. Dit moet zeker in acht worden genomen wanneer de resultaten geïnterpreteerd worden. Echter weegt het patroon van de significante verschillen die

De vergelijking van solo verkrachters met groepsverkrachters op afkomst, persoonlijke eigenschappen en sociale omgeving

zijn gevonden hier deels tegenop, zowel in termen van de variabelen als van de richtingen van de verschillen. De studie richtte zich wat dat betreft meer op het algehele beeld van de daders. Bovendien worden de gevonden verschillen ondersteund door eerder onderzoek.

Ullman (1999) onderzocht verschillen tussen solo- en groepsverkrachtingen. Er werden twee testgroepen van verkrachtingszaken die gerapporteerd waren aan de politie van Chicago geanalyseerd. De eerste betrof alle bewezen verkrachtingszaken in 1979, wat 1.530 (pogingen tot) verkrachtingen inhield. De tweede was een testgroep van een kwart van alle aangiften van verkrachting door vrouwen in 1981 aan de politie van Chicago, wat 612 voltooide verkrachtingen en 59 pogingen tot verkrachting betrof. Vervolgens werd geselecteerd op verkrachtingen met een dader en een slachtoffer en meerdere daders en een slachtoffer en een leeftijd van 16+ voor zowel slachtoffers als daders. Dit bracht de steekproef terug naar $N=1.269$ bij de bewezen verkrachtingen en $N=550$ voor de aangiften. In deze studie werd alleen naar de resultaten voor bewezen verkrachtingen gekeken ter bevordering van de betrouwbaarheid. De testgroep bestond uit 286 (22.5%) groepsverkrachtingen en uit 983 soloverkrachtingen. Demografische gegevens van slachtoffers en daders werden gemeten door Ullman alsook situationele kenmerken en fysieke schade toegebracht aan het slachtoffer. Alleen de voor deze literatuurstudie relevante en significante resultaten worden besproken.

Een opmerkelijk hoog percentage van de daders (90.3%) was afkomstig uit een etnische minderheid, hierop werd net geen significant verschil gevonden tussen solo (89.2%) en groepsverkrachters (93,7%). Groepsverkrachters werden jonger ($M = 23.39$) bevonden ($M = 25.49$, $F(1, 1238) = 25.71$, $p < .0001$) met behulp van een eenweg-ANOVA en hadden bovendien minder vaak een baan (43.7% tegenover 62.0%) dan soloverkrachters ($X^2 = 9.50$, d.f.=1, $p < .005$).

Beperkingen van dit onderzoek

Het is de vraag of de steekproef representatief is voor verkrachting in het algemeen, omdat lang niet alle (pogingen tot) verkrachting aan de politie worden gemeld. Ook werden bij de politie in Chicago alleen de ernstige gevallen onder verkrachting geschaard (>90% in de

De vergelijking van solo verkrachters met groepsverkrachters op afkomst, persoonlijke eigenschappen en sociale omgeving

steekproef betrof voltooide verkrachting, in de praktijk worden meer pogingen verwacht) en bij een combinatie van verkrachting en moord wordt het misdrijf onder ‘moord’ gecategoriseerd en deze zijn niet meegenomen in Ullmans (1999) onderzoek. Dit bleek echter slechts om 0.23% van de moorden in 1979 te gaan en om 0.68% van de moorden in 1981.

Bijleveld en Hendriks (2003) onderzochten verschillen in persoonlijkheid en achtergrondkenmerken van jongens die een seksueel misdrijf hebben gepleegd in de leeftijd van 12-17 tussen solo- en groepsdaders in Nederland. De jongens hadden allen een persoonlijkheidsscreening ondergaan bij het Ambulant Bureau Jeugdwelzijnzorg en werden allemaal vervolgd voor een seksueel misdrijf, maar waren nog niet veroordeeld. Deze screening werd door Bijleveld en Hendriks (2003) geanalyseerd. De jongens werden alleen opgenomen in het onderzoek als zij een actieve rol hadden gespeeld bij het seksuele misdrijf. Wat zij precies hadden misdaan werd niet duidelijk omschreven, wel werd helder dat 60% van de steekproef Nederlands was, 40% had een andere afkomst. De groep bestond uit 100 jongens, waarna iedereen die ontkennde het misdrijf te hebben gepleegd uit de steekproef werd verwijderd. Er bleven 83 jongens over. Daarvan werden er 32 beschuldigd van een groep seksueel misdrijf, waarvan er 28 werden beschuldigd van groepsverkrachting en vier van een seksuele aanval/aanranding. Van de overige 51 solo seksuele overtreeders werden er 28 beschuldigd van verkrachting, 18 van seksuele aanval/aanranding en vijf van incest.

Persoonlijkheidsvariabelen werden gemeten aan de hand van vragenlijsten.

Groepsmisdadigers scoorden gemiddeld op de persoonlijkheidsvariabelen, waar solomisdadigers zich negatief onderscheidde van dit patroon. Zij scoorden significant hoger op neuroticisme ($p < .01$) en impulsiviteit ($p < .02$) en hadden significant lagere scores op sociabiliteit ($p < .03$) en sensatie zoeken ($p < .05$). Op IQ werd geen verschil gevonden. Van de jongens die een seksueel misdrijf in een groep pleegden was er slechts één zelf slachtoffer van seksueel geweld, bij de jongens die het seksuele misdrijf alleen pleegden was dit aantal significant hoger, namelijk 14 ($p < .01$). De jongens die het seksuele misdrijf in een groep pleegden kwamen significant vaker ($p < .02$) uit een etnische minderheid (zij waren van niet-Nederlandse afkomst) dan solodaders.

De vergelijking van solo verkrachters met groepsverkrachters op afkomst, persoonlijke eigenschappen en sociale omgeving

Nader onderzoek hiernaar wees uit dat dit resultaat niet het gevolg was van over representatie van een specifieke etnische groep in de steekproef.

Beperkingen van dit onderzoek

De leeftijdscategorie zou beperkend kunnen werken voor deze literatuurstudie, maar omdat persoonlijkheid een behoorlijk stabiele factor werd bevonden (Robins, Fraley, Roberts & Trzesniewski, 2001) en omdat de door Horvath en Kelly (2009) werd aangetoond dat de meerderheid van de groepsdaders in de leeftijdscategorie 11-16 en 17-21 jaar thuishoorden (respectievelijk 24% en 28%) zijn de resultaten van Bijleveld en Hendriks (2003) hier besproken. Een beperking is dat er enkel gebruik werd gemaakt van gearchiveerde data. Een voordeel hiervan is dat de data niet beïnvloed kan worden door de onderzoeksvragen. Een nadeel is dat de persoonlijkheidskenmerken getest zijn nadat het seksuele misdrijf was gepleegd. Dit heeft de resultaten kunnen beïnvloeden, omdat de beoordelaar bewust was van het misdrijf en dit zijn oordeel heeft kunnen beïnvloeden. Een tweede nadeel is dat het mogelijk is dat niet alle informatie op was genomen in het archief. Algemeen wordt aangenomen dat hoe dichter het doel van het onderzoek ligt bij het doel van het verzamelen en archiveren van de data, hoe adequater de gearchiveerde bestanden gebruikt worden. In de studie van Bijleveld en Hendriks (2003) komen de doelen naar eigen zeggen behoorlijk overeen.

Porter en Alison (2006) deden onderzoek naar het gedrag van zowel daders als slachtoffers van groepsverkrachting en weergaven hierbij descriptieve gegevens van beiden. Ze verzamelden rapporten van 223 groepsverkrachtingen uit gearchiveerde databronnen uit de periode 1945-2001, waarvan twee derde na 1980 had plaatsgevonden. De meerderheid van deze rapporten (n=154) was afkomstig uit Engeland en de Verenigde Staten. Drieëndertig rapporten werden verkregen uit de media en 29 rapporten waren afkomstig uit zowel de media als wettelijke rapporten. Vijf rapporten kwamen uit gepubliceerde boeken of krantenartikelen en één was afkomstig uit een vertaling van Noorweegse politie interviews met de daders. Een laatste rapport was afkomstig uit een politierapport en de media.

De vergelijking van solo verkrachters met groepsverkrachters op afkomst, persoonlijke eigenschappen en sociale omgeving

De 223 cases omvatten 739 daders, waarvan de gemiddelde leeftijd 21 jaar oud was met een spreiding van 11-53 jaar. Achtergrondinformatie was beschikbaar over 235 van de 739 daders.

De mediërende leeftijd was 19 jaar en de meest frequent voorkomende leeftijd was 16 jaar. Zestig procent van de daders had een leeftijd onder de 21. Zevenendertig procent van de daders was eerder veroordeeld voor een misdrijf als inbraak, drugsdelicten, geweldsdelicten, zedendelicten en in iets mindere mate beroving en diefstal. Elf procent van de daders had al eens tijd moeten doorbrengen in de gevangenis en drie procent in een instituut voor jeugdcriminaliteit. Elf procent van de daders bevond zich in een romantische relatie en acht procent had kinderen. Van vier procent van de daders had ze een geschiedenis van psychiatrische problemen hebben en een soortgelijk aantal had een geschiedenis van alcoholmisbruik. Bij zes procent van de daders werd een onder gemiddeld IQ vastgesteld. Zes procent van de daders heeft zijn studie niet afgemaakt en vijf procent kwam uit gescheiden gezinnen.

Beperkingen van dit onderzoek

De wettelijke rapporten zijn verkregen uit de eerste hand van de verkrachting. Media rapporten zijn dit echter niet, waardoor de schrijver van het mediabericht (die niet als doel heeft om de gehele situatie te onderzoeken) incomplete informatie zou kunnen weergeven. Hiervan kunnen de Porter en Alison (2006) niet garanderen dat het niet gebeurd is. Daarnaast is de steekproef van wettelijke rapporten en media rapporten een selecte steekproef, omdat deze alleen cases betreft van veroordeelde daders. Er is geschat dat slechts tien procent van de gerapporteerde cases tot veroordeling leidt (Lloyd & Walmsley, 1989, in Porter & Alison, 2006).

't Hart-Kerkhoffs, Doreleijers, Jansen, Van Wijk en Bullens (2009) onderzochten eigenschappen en psychoseksuele ontwikkeling in subgroepen van jeugdige seksuele misdadigers. Zij gebruikten de BARO (Basis Raads Onderzoek: Protection Board Preliminary Investigation of Criminal Cases), een algemeen meetinstrument voor jeugddelinquentie in de leeftijd 12-18 jaar, die ontwikkeld is om de kwaliteit en standaardisering van de hulpverlening door Bureau Jeugdzorg te bevorderen. Omdat de BARO zelf geen informatie verschaft over

De vergelijking van solo verkrachters met groepsverkrachters op afkomst, persoonlijke eigenschappen en sociale omgeving

specifieke risicofactoren voor seksueel afwijkend gedrag werd er een specifieke paragraaf toegevoegd aan de BARO. Dit was het Screeningsinstrument voor Jeugdige Zedendelinquenten (SIJZ), bedoeld om de eigenschappen gerelateerd aan het seksuele misdrijf en de risicofactoren voor seksueel aanvallend gedrag te meten. Ook zorgde dit instrument voor inzichten in de eigenschappen van de seksuele misdaad, een schatting van de ernst van de misdaad en voor een evaluatie betreffende de psychoseksuele ontwikkeling van de seksuele misdadiger.

Ook werd er gebruik gemaakt van Criminele achtergronden van de proefpersonen verkregen uit officiële rapporten van de politie en Bureau Jeugdzorg.

De steekproef bestond uit 174 seksuele misdadigers die door de Nederlandse politie door waren verwezen naar Bureau Jeugdzorg in Nederland.

De seksuele misdadigers werden in drie groepen ingedeeld: kindermisbruikers (N=30), solo verkrachters (N=54) en groepsverkrachters (N=90). Voor deze literatuurstudie zijn de laatste twee groepen relevant. De resultaten op de ZIJS en de BARO zijn voor de verschillende subgroepen geanalyseerd door middel van Chi-square testen wanneer het categorische variabelen betrof. ANOVAs of student's t-testen werden gebruikt om continue variabelen te analyseren. Logistische regressie analyses werden uitgevoerd voor voorspellingen tussen solo en groepsverkrachters. Variabelen die een p-waarde van $<.2$ hadden werden als voorspeller benoemd.

Er werd een gemiddelde leeftijd van 14.9 jaar (SD 1.4) gevonden. Veertig procent van de jongeren was autochtoon. Er werd geen verschil gevonden tussen etniciteit op niveau van solo en groepsverkrachters. Het bleek dat groepsverkrachters vaker afwijkende seksuele fantasieën hadden, vaker de daad ontkenden en meer geweld gebruikten dan soloverkrachters. Ook kenden zij vaker een verleden van niet-seksuele misdrijven dan soloverkrachters.

Beperkingen van dit onderzoek

Doordat verkrachting relatief weinig wordt opgespoord is het moeilijk om gegevens van grote subgroepen te verkrijgen voor onderzoek. Om deze reden was bijvoorbeeld de subgroep kindermisbruikers klein. Daarnaast is er geen controlegroep beschikbaar van jongeren die geen seksueel misdrijf hebben gepleegd. Daardoor zijn de resultaten (bijvoorbeeld 16% van de

De vergelijking van solo verkrachters met groepsverkrachters op afkomst, persoonlijke eigenschappen en sociale omgeving

jongeren die afwijkende seksuele fantasieën hebben) niet te vergelijken met een normgroep, waardoor het mogelijk is dat deze in de normale populatie ook gevonden zullen worden.

Bijleveld, Weerman, Looije en Hendriks (2007) onderzochten seksuele misdrijven gepleegd door groepen jongeren, waarbij zij focusten op kenmerken van de daders en de interactiepatronen tussen de daders en de slachtoffers. Alle jongeren die tussen 1993 en 2001 een persoonlijkheidsscreening doorliepen, omdat zij ten minste een seksueel delict hadden gepleegd, werden opgenomen in het onderzoek (N=42). Vrouwelijke daders werden niet meegenomen in het onderzoek. Daders werden alleen opgenomen in het onderzoek wanneer zij ofwel bekend hadden ofwel veroordeeld waren. De 42 jongeren pleegden seksuele delicten in 25 groepen. Een dadergroep werd uit het onderzoek verwijderd, omdat er te weinig informatie was over de groep. Hiernaast werden 49 jongeren opgenomen in het onderzoek die als mededader bekenden of werden veroordeeld. In totaal werden 91 jongeren onderzocht in deze studie. Informatie over de daders werd verkregen uit de persoonlijkheidsscreenings uit strafdossiers. Persoonlijkheidsscreening werd uitgevoerd door getrainde professionals die interviews met de daders, ouders, school en andere betrokkenen met zich meebrengen. Persoonlijkheidstesten werden gestandaardiseerd en konden dus vergeleken worden met de normale populatie. De informatie uit de strafdossiers werd gecodeerd aan de hand van een lijst met onderwerpen. Informatie verschilde per dossier wat betreft gedetailleerdheid en kwaliteit. Alle dossiers bezaten een samenvatting van een persoonlijkheidstest en/of een studie van de Nederlandse Kinderbescherming. De groepen daders werden beschreven aan de hand van vier domeinen: demografische kenmerken (leeftijd, etniciteit); persoonlijkheidskenmerken (intelligentie, impulsiviteit, vatbaarheid); familie en school (familiesituatie, spijbelen, niveau van opleiding); en relaties met leeftijdsgenoten (kwaliteit van relaties, pestgedrag, al dan niet een slachtoffer zijn van pestgedrag).

In 92% van de voorgevallen delicten was er sprake van daadwerkelijke verkrachting. Van 75 daders is de leeftijd bekend. Vijf daders waren onder de 12 jaar tijdens hun eerste seksuele delict, vier daders waren ouder dan 18 (een spreiding van 9-36 jaar). De gemiddelde leeftijd van de 66 daders die tussen de 12 en 18 jaar oud waren was 14 jaar.

De vergelijking van solo verkrachters met groepsverkrachters op afkomst, persoonlijke eigenschappen en sociale omgeving

65% (bij N=65) van de daders was afkomstig uit etnische minderheden. Gegeven dat in Nederland een achtste deel van de jongeren afkomstig is uit een etnische minderheid (Zeijl et al. 2003) is dit duidelijk een over representatie. Bijna een van de twee jeugdige daders die werden aangehouden door de Nederlandse politie is afkomstig uit een andere dan Nederlandse etniciteit (Blom, van der Laan & Huijbrechts, 2005). Een derde van de daders had een Nederlands Antilliaanse afkomst, 10% een Surinaamse en 8% had een Marokkaanse afkomst.

Van 33 daders was het intelligentieniveau bekend. Dit was over het algemeen van beneden gemiddeld niveau, 64% scoorde lager dan gemiddeld waarvan 30% zwakbegaafd werd bevonden. Daders lieten een normaal niveau van impulsiviteit (N=21), neuroticisme (N=22), extraversie (N=22) en sensatie zoeken (N=11) zien. Ze scoorden hoog op vatbaarheid (N=11). Een op de drie daders werd gediagnosticeerd met een vorm van psychopathologie (N=23), meestal was dit een gedragsstoornis. Het zelfbeeld van de daders was over het algemeen normaal of positief (N=23), slechts vier daders lieten een negatief zelfbeeld zien. De biologische ouders van drie op de vijf daders waren gescheiden (N=36). Gegeven dat een op de zes kinderen in Nederland bij een alleenstaande ouder woont en dat een op de drie huwelijken eindigt in een scheiding (Bijleveld & Smit, 2006), is het percentage daders met gescheiden ouders aanzienlijk hoger. Werkeloosheid binnen het gezin kwam bij 44% van de daders voor (N=25). Vergeleken met de werkeloosheid in Nederland, die varieert tussen twaalf en twee procent sinds 1980, is ook dit een verhoogt percentage. Een derde van de daders was verwaarloosd (N=29) en een zelfde aantal was fysiek mishandeld (N=28). Seksueel misbruik kwam voor bij slechts twee daders (N=25). Op twee na waren alle daders laaggeschoold (94%, N=35). 40% zat op een school voor speciaal onderwijs. In Nederland zijn deze percentages landelijk respectievelijk 60% en 5% (Blom et al. 2004), wat wijst op een relatief hoog percentage laaggeschoolden onder de daders. De helft van de daders liet een matig tot laag niveau van contact met leeftijdsgenoten zien (N=28). Onderzoek in Nederland (Zeijl et al, 2003) toonde aan dat, voor een representatieve steekproef van jongeren tussen 12-18 jaar, slechts een op de zeven jongeren een matig tot laag niveau van contact met leeftijdsgenoten liet zien. De groep die in deze studie werd onderzocht had daarmee relatief onbevredigende sociale relaties met leeftijdsgenoten. Een derde van de daders gaf aan gepest te zijn of lastig te zijn gevallen op school (N=28). Dit is wederom een

De vergelijking van solo verkrachters met groepsverkrachters op afkomst, persoonlijke eigenschappen en sociale omgeving

hoog aantal, vergeleken met het landelijk gemiddelde in Nederland van acht procent van de jongeren die aangaven gepest/lastig gevallen te zijn op school (Zeijl et al, 2003).

Beperkingen van dit onderzoek

De testgroep is klein voor de afzonderlijke variabelen met soms slechts $N=11$. Daarom zijn de resultaten minder betrouwbaar. Verder werd er gebruik gemaakt van strafdossiers, die niet voor dit onderzoek op zichzelf zijn opgesteld. Daarom kan er relevante informatie niet zijn opgenomen in de dossiers, wat ten nadelen zou kunnen komen voor het onderzoek.

Morgan, Brittain en Welch (2012) vergeleken demografische en aan de verkrachting gerelateerde kenmerken van gevallen van solo- en groepsverkrachtingen die gerapporteerd waren aan de Haven Sexual Assault Referral Centre, Camberwell in Londen. Dit is een instituut opgericht met als doel bewijs verzamelen over wat er precies is gebeurd ten tijde van de seksuele aanval en over de daders hiervan. De testers van dit instituut zijn goed opgeleid en zij bevragen cliënten en rapporteren op een gestandaardiseerde manier. De gegevens gebruikt in het onderzoek waren afkomstig uit een periode van vier jaar (1 juli 2005- 31 juli 2009). Het doel was om unieke kenmerken van groepsverkrachting, de daders en de slachtoffers te identificeren. In totaal werden er 2.966 cliënten in de specifieke periode bevraagd door medewerkers van Haven Camberwell, waarvan het in 177 van de gevallen groepsverkrachting betrof. Over 136 gevallen was genoeg informatie beschikbaar, deze zijn opgenomen in het onderzoek. Een tweede groep, om de groepsverkrachting groep mee te vergelijken, bevatte 139 gevallen van soloverkrachting, deze werd random opgesteld uit alle rapportages van soloverkrachting. De informatie die werd verzameld uit de rapporten werd opgedeeld in de volgende categorieën: details van de bevroegde (leeftijd, geslacht, etniciteit, lichamelijke gebreken, alcohol/drugs gebruik ten tijde van het seksuele misdrijf en psychische geschiedenis); dader details (aantal daders, relatie dader-slachtoffer, etniciteit en leeftijd); en details van het seksuele misdrijf (soort misdrijf, geweld, ontmoetingsplaats en plaats van het seksuele misdrijf).

De gegevens werden geanalyseerd in SPSS en descriptieve statistieken werden gebruikt om het

De vergelijking van solo verkrachters met groepsverkrachters op afkomst, persoonlijke eigenschappen en sociale omgeving

doel van het onderzoek te verwezenlijken. Om de vergelijking van gemiddelden en proporties tot stand te brengen werden respectievelijk t-testen en Chi Square testen uitgevoerd.

De gemiddelde leeftijd van soloverkrachters lag hoger dan die van groepsverkrachters, want 36.7% van de soloverkrachters had een leeftijd van 31 jaar en ouder, terwijl dit bij groepsverkrachters slechts 8.1% is. Ook etniciteit werd onderzocht, hierin werd geen verschil gevonden tussen solo- en groepsdaders. Meer dan de helft van de groepsverkrachtingen werd gepleegd door donker getinte mannen (51.5%), wat bij benadering overeen komt met de proportie donker getinte mannen die een soloverkrachting pleegde (46.8%).

Beperkingen van dit onderzoek

De meerderheid van de bevroegden leefde in zuidoost Londen ten tijde van het seksuele misdrijf. Het is niet bekend of de gegevens representatief zijn voor alle slachtoffers van groep seksuele misdrijven. De lokale omgeving is daar erg divers, met 63% blanke en 24% donker getinte inwoners. Over heel Londen genomen is 11% donker getint en in Engeland slechts 2%. Dit zou het hoge percentage donker getinte daders beïnvloed kunnen hebben.

Doordat de studie retrospectief onderzoek bevatte, zijn de gegevens niet in eerste instantie voor de doeleinden van de onderzoekers weergegeven. Hierdoor kan belangrijke informatie niet zijn opgenomen in de rapporten.

Horvarth en Kelly (2009) onderzochten verkrachtingen in het Verenigd Koninkrijk gepleegd door groepen met als doel om descriptieve gegevens weer te geven en in de bespreking van de resultaten tot een eenduidige naamgeving te komen wat betreft groepsverkrachting.

De gegevens werden verzameld uit gevallen van verkrachting gerapporteerd aan de onderzoeksafdeling van de politie tussen 1 april 2006 en 30 september 2006 in het Verenigd Koninkrijk. Een testgroep van 101 groepsverkrachtingen werd gebruikt voor het onderzoek, in totaal waren er 301 daders en 105 slachtoffers betrokken bij deze 101 verkrachtingen.

De informatie verkregen uit de rapporten werd ingedeeld in vijf hoofdcategorieën: classificatie van de verkrachting; kenmerken van slachtoffer en dader; benadering van slachtoffer en locatie van verkrachting; samenstelling van de dadergroep; en doelgerichte keuze van het slachtoffer. In

De vergelijking van solo verkrachters met groepsverkrachters op afkomst, persoonlijke eigenschappen en sociale omgeving

Engeland en Wales werd de etniciteit van de daders gebaseerd op een visuele observatie van de agenten (zij hielden zeven categorieën aan) en op aan de personen zelf vragen hoe ze hun eigen etniciteit zouden noemen. Traditionele descriptieve statistieken werden gebruikt om de data te analyseren.

De gemiddelde leeftijd van de groepsverkrachters was 22.64 jaar met een spreiding van 10-70 jaar oud. De mediaan die werd gevonden was 19, de modus 15. De meest frequente groepssamenstelling wat betreft etniciteit was Afrikaans-Caribbisch, dit was in een derde van de groepsverkrachtingen het geval. Meer dan een vijfde deel van de groepen bestond uit alleen blanke Europeanen en eenzelfde proportie van de groepen bestond uit gemixte etniciteiten.

Beperkingen van dit onderzoek

Er is wederom gebruik gemaakt van vooraf gerapporteerde gegevens aan de politie. Hierdoor is het mogelijk dat voor dit onderzoek belangrijke informatie niet is opgenomen in de rapporten. Ook de manier waarop de etniciteit is gerapporteerd is niet ideaal. Zo reflecteren de zeven categorieën waarvan de agenten gebruik maakten niet alle etnische groepen. Daarnaast kan de zelfbenoeming van etniciteit kan uiteraard niet plaatsvinden als de dader niet geïdentificeerd is.

Lindqvist, Daderman, Hellstrom en Lidberg (2002) deden onderzoek naar de achtergrond en geschiedenis van 20 veroordeelde verkrachters in Zweden met de focus op psychologische en gedragsvariabelen. Dit deden zij aan de hand van vier hypothesen: 1) Mentale problemen zijn persistent: verkrachters die in hun jeugd psychologische stoornissen lieten zien zijn over representatief in de groep die op latere leeftijd een psychiatrische diagnose krijgt; 2) Problemen in de jeugd voorspellen delinquentie bij volwassenheid: hoe meer problemen een verkrachter in zijn jeugd heeft ervaren, hoe groter de kans is dat hij naast de verkrachting een strafblad voor andere misdaden op zijn naam heeft staan (getest door de variabele volwassen criminaliteit); 3) Er is een nauwe relatie tussen alcohol en criminaliteit: hoe erger de alcoholproblematiek van de verkrachter is, hoe agressiever hij zich uit tegen het slachtoffer; 4) Problemen hebben de neiging op een te lopen: verkrachters hebben vaak problemen op meerdere gebieden.

De vergelijking van solo verkrachters met groepsverkrachters op afkomst, persoonlijke eigenschappen en sociale omgeving

Er werd onderzoek gedaan aan de hand van forensische psychiatrische bestanden die diagnoses gesteld volgens de DSM-III, DSM-III-R of de DSM-IV bevatten. Er werd in deze bestanden gezocht naar informatie over problemen in zowel de jeugd als in de volwassenheid van de verkrachters. Deze data werd gecodeerd in discrete numerieke variabelen of gedichotomiseerde variabelen. De testgroep bestond uit 20 verkrachters, 10 hiervan werden op lange termijn behandeld voor een psychiatrische stoornis, de andere 10 hadden een jaar behandeling gekregen en zijn daarna naar de gevangenis overgebracht.

De gemiddelde leeftijd van de 20 verkrachters was 34.5 jaar met een mediaan van 35 jaar, deze verschilde niet significant tussen de twee subgroepen. Bijna de helft, 45%, had problemen gehad in zijn jeugd en kwam uit een chaotisch gezin en had te maken gehad met alcoholische ouders, moord binnen de familie, scheiding, oorlogstrauma's, en/of had een jeugdstrafblad door diefstal, drugs-gerelateerde criminaliteit, initiatief in gevechten, seksueel misbruikend gedrag en/of wreedheid bij dieren. Psychologische stoornissen in de jeugd, waardoor de persoon in aanraking kwam met kind/jeugd psychiatrie, kwam voor in 60% van de gevallen. Zelfmoordpogingen, spijbelen en moeilijkheden met sociale contacten met leeftijdsgenoten kwamen zeer frequent naar voren uit de bestanden. 85% van de verkrachters had op volwassen leeftijd een psychiatrische diagnose voor een klinisch syndroom en/of een persoonlijkheidsstoornis.

Beperkingen van dit onderzoek

De steekproef is erg klein, waardoor het moeilijk is om de resultaten te generaliseren naar een gehele populatie. Daarnaast is er gebruik gemaakt van gearchiveerde gegevens (retroperspectief), waardoor het onderzoek minder betrouwbaar zou kunnen zijn.

Bijleveld en Soudijn (2008) deden onderzoek naar personen die als verdachte van een groepszedendelict bij de opsporingsdiensten in Nederland bekend zijn. Zij beschreven de testgroep eerst kwantitatief, in termen van aantallen, leeftijd, sekse en etniciteit. Daarna deden zij onderzoek naar de groepsgrootte, de plaats van het delict en wat de samenstelling van de groep was wat betreft leeftijd en sekse en naar van welk soort delict de personen in de testgroep precies

De vergelijking van solo verkrachters met groepsverkrachters op afkomst, persoonlijke eigenschappen en sociale omgeving

verdacht werden. De gegevens waren afkomstig uit het HerKenningsdienst Systeem (HKS) dat door politiebureaus in Nederland gehanteerd wordt. De variabelen die daadwerkelijk onderzocht konden worden waren leeftijd en geslacht van de verdachte, de etniciteit en de artikelnummers die zijn ingevoerd bij het delict waarvan de persoon verdacht werd. Gegevens zijn beschreven aan de hand van frequentietellingen. De steekproef die werd genomen hield de gehele populatie verdachten in, er was dus geen kans op een toevalstreffer. In de jaren 2003 tot en met 2006 zijn er 2337 registraties gedaan van groepszedendelicten, hierbinnen zou het kunnen dat daders vaker dan eens een groepszedendelict hebben gepleegd en dus vaker in het systeem staan opgenomen. Het daadwerkelijke aantal verdachten is 1858.

De leeftijdscategorie waarin de meeste verdachten zich bevonden was 15-17 jaar. Twee derde van de verdachten waren nog niet eerder geregistreerd in het HKS. Van de verdachten stond 57% geregistreerd als allochtoon, waarvan 13% met een Marokkaanse achtergrond, 11% met een Turkse, 7% met een Surinaamse en eveneens 7% met een Antilliaanse afkomst. Nadat deze gegevens statistisch waren geanalyseerd bleek dat allochtone verdachten significant jonger waren dan autochtone verdachten en dat jongere verdachten van groepszedendelicten significant vaker allochtoon waren in vergelijking met de 'normale' populatie verdachten geregistreerd in het HKS.

Beperkingen van dit onderzoek

De testgroep in het onderzoek betrof verdachten van groepszedendelicten. De mate waarin slachtoffers van zedendelicten aangifte doen is zeer laag. Pas nadat er aangifte is gedaan kan een dader worden opgespoord (De Haas, 2012). De vraag bij dit onderzoek is in hoeverre de kwantitatieve benadering van de schrijvers recht doet aan de criminele werkelijkheid.

Daarnaast zijn de gegevens tamelijk ruw, zo zijn de verschillen tussen pogingen en voltooide verkrachtingen en tussen daders en medeplichtigen niet bekend.

Ten slotte worden in het HKS alle vermoedelijke daders en delicten opgenomen. Optioneel wordt na nader onderzoek een delict onbewezen verklaard of een dader onschuldig.

De vergelijking van solo verkrachters met groepsverkrachters op afkomst, persoonlijke eigenschappen en sociale omgeving

Discussie

Deze literatuurstudie heeft getracht antwoord te vinden op de onderzoeksvraag: wat zijn de verschillen en overeenkomsten tussen solo- en groepsverkrachters? Om deze vraag goed te kunnen beantwoorden is er een onderverdeling in drie deelonderwerpen gemaakt. Zo zijn de overeenkomsten en verschillen onderzocht op niveau van afkomst (etniciteit, inkomen, thuissituatie), persoonlijke eigenschappen (leeftijd, persoonlijkheid, psychologische/psychiatrische geschiedenis, intelligentie) en sociale omgeving (ouders, leeftijdsgenoten, relatie). Alle gevonden studies die een of meer van deze onderwerpen onderzochten zijn geanalyseerd, wat tot de volgende conclusies heeft geleid.

Overeenkomsten/verschillen afkomst

1. Etniciteit

Bijleveld, Weerman, Looije en Hendriks (2007) vonden dat bij jeugdige groepsdaders 65% afkomstig was uit een etnische minderheid. Bijleveld en Soudijn (2008) lieten een percentage van 57% zien van verdachten van groepszedendelicten met een autochtone afkomst. Er werd in onderzoek van Ullman (1999) geen significant verschil gevonden tussen solo en groepsverkrachters in etniciteit (groeps- scoorden iets hoger, net niet significant). In ander onderzoek werd dit bevestigd ('t Hart-Kerkhoffs et al., 2009; Horvath & Kelly, 2009; Morgan et al., 2012). Bijleveld en Hendriks (2003) lieten echter wel een significant verschil zien tussen de etniciteit van solo- en groepsdaders. Hun bevindingen gaven aan dat groepsdaders vaker uit een etnische minderheid afkomstig waren dan solodaders.

Er bestaat over de etniciteit van solo- en groepsverkrachters geen duidelijke consensus in de literatuur. De onderzoeken die gedaan zijn, zijn vergelijkbaar wat betreft het aantal proefpersonen en het design. Op basis van betrouwbaarheid en validiteit kan daarom niet geselecteerd worden welk onderzoek de voorkeur geniet. Doordat aanzienlijk meer onderzoeken geen verschillen vonden tussen de etniciteit van solo- en groepsverkrachters, lijkt het aannemelijk om dit aan te nemen, maar de onderzoeken die het verschil tegenspreken, vonden geen volledig overtuigende resultaten (zie Ullman, 1999: niet significant). Het is mogelijk dat het onderzoek van Bijleveld en Hendriks (2003) het verschil in etniciteit tussen solo- en

De vergelijking van solo verkrachters met groepsverkrachters op afkomst, persoonlijke eigenschappen en sociale omgeving

groepsdaders heeft gevonden, omdat er niet werd gecontroleerd voor leeftijd. Groepsdaders zijn significant jonger (zie volgende deelonderwerp), en in jongere groepen ligt het landelijk percentage allochtonen en het landelijk percentage criminele allochtonen hoger (Bijleveld & Soudijn, 2008).

Doordat er geen eenduidige conclusie is moeten de resultaten van de onderzoeken met uiterste voorzichtigheid geïnterpreteerd worden en kan er op dit moment geen conclusie worden getrokken over de etniciteit van solo- en groepsverkrachters, buiten het feit dat nader onderzoek naar dit deelaspect noodzakelijk is om een antwoord te kunnen geven op de onderzoeksvraag.

2. *Inkomen*

Er is door Ullman (1999) onderzocht of er een verschil is in het hebben van een baan tussen solo- en groepsverkrachters. Hieruit bleek dat groepsverkrachters significant vaker werkeloos zijn soloverkrachters.

Bijleveld et al. (2007) lieten zien dat bij 44% van de jeugdige groepsdaders werkeloosheid in het gezin voorkwam. Zij rapporteerden geen percentage over solodaders, waardoor er geen vergelijking gemaakt kan worden.

Op basis van slechts een onderzoek is het niet geheel verantwoord om conclusies te trekken.

Omdat Ullman (1999) gebruik maakte van een erg grote steekproef en betrouwbare politierapporten analyseerde wordt hier in alle voorzichtigheid aangenomen dat soloverkrachters vaker werkend waren dan groepsverkrachters.

3. *Thuisituatie*

Volgens het onderzoek van Bijleveld et al. (2007) werd 33% van de groepsdaders gekenmerkt door een verleden van fysieke mishandeling en/of verwaarlozing. Acht procent was in het verleden zelf seksueel misbruikt.

Bij verkrachters werd gevonden dat 45% problemen had in zijn jeugd: dit aantal kwam uit een chaotisch gezin en had te maken gehad met alcoholische ouders, moord binnen de familie, scheiding, oorlogstrauma's, en/of had een jeugdstrafblad door diefstal, drugs-gerelateerde criminaliteit, initiatief in gevechten, seksueel misbruikend gedrag en/of wreedheid bij dieren. (Lindqvist, Daderman, Hellstrom, & Lidberg 2002).

De vergelijking van solo verkrachters met groepsverkrachters op afkomst, persoonlijke eigenschappen en sociale omgeving

Bijleveld en Hendriks (2003) toonden aan dat soloverkrachters in de leeftijd van 12-17 jaar zelf vaker een seksueel misdrijf hebben meegemaakt in hun verleden dan groepsverkrachters. Groepsverkrachters kenden vaker een verleden van niet-seksuele misdrijven ('t Hart-Kerkhoffs et al., 2009).

Het percentage daders dat problemen heeft gehad met zijn thuissituatie in zijn jeugd ligt bij groepsdaders lager (33%) dan bij verkrachters (45%). Daarbij moet rekening gehouden worden met de concretisering van de variabelen. In het onderzoek bij groepsdaders (Bijleveld et al. 2007) betrof de variabele problematiek die als erger geïnterpreteerd kan worden. Hierdoor zou er minder snel op deze variabele gescoord kunnen zijn. Het hangt in dit geval af van wat de onderzoeker beschouwt onder fysieke mishandeling en verwaarlozing. De variabele bij onderzoek naar de soloverkrachters omvatte meer begrippen, waardoor aspecten sneller herkent zouden kunnen worden. Mocht dit het geval zijn dan zouden de percentages minder ver uiteen liggen.

Onderzoek van Lindqvist et al. (2002) wordt geïnterpreteerd als uitgevoerd bij soloverkrachters. Dit komt naar voren uit de context, maar wordt echter nergens expliciet vermeld. Mede doordat de testgroep een gemiddelde leeftijd heeft van 34.5 jaar, wat, zoals later zal worden besproken, aanzienlijk hoger ligt dan de gemiddelde leeftijd van groepsverkrachters in de onderzoeken die in deze literatuurstudie zijn opgenomen, wordt dit onderbouwd. De percentages liggen redelijk dicht bij elkaar, wat zou kunnen duiden op een overeenkomstigheid tussen solo- en groepsverkrachters wat betreft het hebben moeten ervaren van een problematische jeugd.

Overeenkomsten/verschillen persoonlijke eigenschappen

1. Leeftijd

Bijleveld et al. (2007) vonden een gemiddelde leeftijd van groepsverkrachters van 14 jaar met een spreiding van 9 tot 36 jaar. Horvath en Kelly (2009) vonden een gemiddelde leeftijd van 22.64 jaar bij groepsverkrachters, maar een modus van 15 jaar en een spreiding van 10 tot 70 jaar. Lindqvist et al. (2002) vonden bij verkrachters een gemiddelde leeftijd van 34.5 jaar. Uit vergelijkende onderzoeken (solo- met groepsverkrachters) van Hauffe en Porter (2009) en van Ullman (1999) bleek dat de gemiddelde leeftijd van soloverkrachters hoger was dan de

De vergelijking van solo verkrachters met groepsverkrachters op afkomst, persoonlijke eigenschappen en sociale omgeving

gemiddelde leeftijd van groepsverkrachters. Porter en Alison (2006) bevestigden de lage leeftijd van groepsverkrachters.

Er is duidelijk uit de literatuur naar voren gekomen dat groepsverkrachters over het algemeen jonger zijn dan soloverkrachters. Dit is zeer aannemelijk, omdat op jongere leeftijd mensen vaak gevoeliger zijn voor groepsdruk en groepsvorming. Omdat er in elk onderzoek hetzelfde verschil gevonden werd, wordt in deze literatuurstudie aangenomen dat groepsverkrachters jonger zijn dan soloverkrachters.

2. *Drugs/alcohol gebruik/misbruik*

Groepsverkrachters bleken vaker drugs of alcohol te misbruiken en bleken ook vaker drugs of alcohol te gebruiken tijdens de misdaad dan soloverkrachters (Hauffe & Porter, 2009). Vier procent van de groepsverkrachters kampte met verleden van alcoholmisbruik. Van soloverkrachters zijn hierover geen exacte gegevens gevonden. Op dit moment wordt met voorzichtigheid verondersteld dat groepsverkrachters vaker drugs/alcohol te gebruiken, ook tijdens het zedendelict. Dit zou nader onderzoek moeten bevestigen.

3. *Persoonlijkheid*

Het grote verschil in geweldsmisbruik tijdens de verkrachting tussen solo- en groepsverkrachters en het betuigen van spijt na de verkrachting, waarop de soloverkrachter significant hoger scoorde, werd gezien als een reden om aan te nemen dat er verschillen in persoonlijkheid zijn (Hauffe & Porter, 2009).

Bijleveld en Hendriks (2003) toonden aan dat solozedendelinquenten hoger scoorden op neuroticisme en impulsiviteit en lager op sociabiliteit en sensatie zoeken dan groepszedendelinquenten in de leeftijd 12-17 jaar. Bijleveld et al. (2007) vonden dat jeugdige groepsdaders normaal scoorden op impulsiviteit, neuroticisme, extraversie en sensatie zoeken, en dat ze hoog scoorden op vatbaarheid. Dit onderzoek zou vergeleken moeten worden met informatie over de persoonlijkheid van soloverkrachters.

Hier zijn verschillende onderzoeken naar gedaan (Lee, Gizzarone, & Ashton, 2003; Dennison, Stough, & Birgden, 2001; Voller & Long, 2010), echter werd er in deze onderzoeken geen onderscheid gemaakt tussen solo- en groepsverkrachters en zijn daarom niet opgenomen in deze literatuurstudie. De testgroepen in de onderzoeken omvatten verkrachters in het algemeen, waar

De vergelijking van solo verkrachters met groepsverkrachters op afkomst, persoonlijke eigenschappen en sociale omgeving

ook groepsverkrachters onder vallen. Als deze vergeleken zouden worden met de onderzoeken naar groepsverkrachters zou een deel van de vergelijkingsgroep ook bestaan uit groepsverkrachters. Op deze manier is er geen vergelijking te maken. Het onderzoek van Bijleveld en Hendriks (2003) kan op zichzelf niet tot een antwoord leiden, omdat de testgroep hierin zich beperkte tot jeugdige zedendelinquenten. Aangetoond is dat soloverkrachters vaak volwassen zijn, waardoor de testgroep solo zedendelinquenten niet volledig representatief kan zijn voor soloverkrachters. Om een eenduidig antwoord op de onderzoeksvraag te vinden of er al dan niet en in welke mate er verschillen zijn tussen de persoonlijkheid van solo- en groepsverkrachters is meer gespecificeerd onderzoek noodzakelijk.

4. *Psychologische/psychiatrische achtergrond*

Onderzoek van Bijleveld et al. (2007) lieten zien dat een op de drie (33%) groepsdaders met een vorm van psychopathologie kampte. Dit betrof meestal een gedragsstoornis. Lindqvist et al. (2002) vonden een percentage van 60% van verkrachters die in hun jeugd al gediagnosticeerd waren met een psychologische stoornis en 85% van de verkrachters had volgens hun onderzoek op volwassen leeftijd een psychiatrische diagnose voor een klinisch syndroom en/of een persoonlijkheidsstoornis. Porter en Alison (2006) toonden aan dat slechts vier procent van de groepsverkrachters een geschiedenis van psychiatrische problemen kende. Deze onderzoeken laten zien dat groepsdaders in mindere mate met psychologische problemen te maken hadden dan solodaders, vier en 33% tegen 85%, en dat de problemen anders van aard waren. Bij groepsdaders was er meestal sprake van een gedragsstoornis, bij solodaders van een klinisch syndroom en/of een persoonlijkheidsstoornis. Ook met dit resultaat moet voorzichtig worden omgesprongen, gezien het feit dat er in slechts twee onderzoeken resultaten op dit gebied zijn gevonden die vergeleken konden worden.

5. *Intelligentie*

Intelligentie is door drie onderzoeken gerapporteerd, deze kunnen vergeleken worden. Door Bijleveld en Hendriks (2003) werd op IQ geen verschil gevonden tussen solo- en groepsdaders. Porter en Alison (2006) vonden bij groepsverkrachters een percentage van 6% met een onder gemiddeld IQ. Bijleveld et al. (2007) vonden dat 94% van de jeugdige groepsdaders een beneden gemiddeld niveau van intelligentie lieten zien. Deze percentages lopen ver uiteen. Wat betreft

De vergelijking van solo verkrachters met groepsverkrachters op afkomst, persoonlijke eigenschappen en sociale omgeving

intelligentie van soloverkrachters zijn de onderzoeken beperkt om te vergelijken met groepsverkrachters, wederom omdat groepsverkrachters in veel onderzoeken waarschijnlijk zijn meegenomen onder een algehele noemer ‘verkrachters’. Daarom is ook op dit aspect geen duidelijk antwoord te geven in deze literatuurstudie. Op basis van het onderzoek van Bijleveld en Hendriks (2003) kan gesteld worden dat er geen verschil is tussen de intelligentieniveaus van solo- en van groepsverkrachters. Dit antwoord is slechts gebaseerd op een onderzoek. Nadere bestudering van dit aspect met behulp van een duidelijke scheiding tussen solo- en groepsverkrachters zal leiden tot een beter onderbouwd antwoord.

Overeenkomsten/verschillen sociale omgeving

1. Partner/getrouwd

Slechts een onderzoek rapporteerde gegevens over de huwelijkse status van de daders. Hieruit bleek dat solodaders vaker een partner hadden of getrouwd waren en bovendien vaker kinderen hadden dan groepsdaders (Hauffe & Porter, 2009). Dit zou echter sterk samen kunnen hangen met het aangenomen gegeven dat solodaders gemiddeld aanzienlijk ouder zijn dan groepsdaders. Hiervoor is niet gecontroleerd in het onderzoek van Hauffe en Porter (2009), het zou kunnen dat het controleren voor de variabele leeftijd het verschil tussen huwelijkse status volledig weg zal cijferen. Dit is de reden dat dit resultaat niet wordt aangenomen in deze literatuurstudie.

2. Ouders

Bij dit deelaspect speelt het probleem van vergelijkbare onderzoeken wederom op. Studies naar verkrachters maken geen duidelijk onderscheid en kunnen op dit gebied dan ook niet opgenomen worden in deze literatuurstudie. Wat betreft groepsverkrachters werd aangetoond dat vijf procent uit een gebroken/gescheiden gezin komt (Alison & Porter, 2006). Bijleveld et al. (2007) toonden aan dat 3/5 deel van de jeugdige groepsdaders gescheiden ouders had. Dit is een aanzienlijk hoger aantal. Er is geen consensus in de literatuur over de aantallen groepsdaders met gescheiden ouders en er zijn geen gegevens bekend over de vergelijkingsgroep van soloverkrachters. Dit resultaat kan om deze redenen niet worden aangenomen.

3. Leeftijdsgenoten

De vergelijking van solo verkrachters met groepsverkrachters op afkomst, persoonlijke eigenschappen en sociale omgeving

Er is onderzoek gedaan naar groepsdaders door Bijleveld et al. (2007). In de helft van de gevallen die zij onderzochten werd een matig tot laag niveau van contact met leeftijdsgenoten gevonden. In vergelijking met de normale populatie had de testgroep relatief onbevredigende sociale relaties met leeftijdsgenoten. Een derde van de daders gaf aan gepest te zijn of te zijn lastiggevallen op school. Opnieuw zijn hierover geen gegevens bekend over exclusief solodaders. De kans is te groot dat in de onderzoeken gedaan naar verkrachters ook groepsverkrachters zijn opgenomen.

Naar overeenkomsten en verschillen tussen de sociale omgeving van solo- en groepsverkrachters zijn geen bevredigende uitkomsten gevonden. Er is nog veel onderzoek nodig naar dit deelonderwerp, gezien het idee dat groepsdaders zouden kunnen verkrachten uit sociale overwegingen en groepsdruk. De sociale omgeving zou een grote rol kunnen spelen, die momenteel in de huidige literatuur over het onderwerp onaangeroerd blijft. Dit komt de kennis over solo- en groepsverkrachters niet ten goede. Als uit later onderzoek blijkt dat de sociale omgeving verschilt, zou dit gevolgen kunnen hebben voor de behandeling van solo- en groepsverkrachters. Groepsverkrachters zouden bijvoorbeeld, mits zij hebben gehandeld uit groepsdruk, coping vaardigheden kunnen leren om zichzelf anders te gedragen binnen een groep. Dit zou bijvoorbeeld bij kunnen dragen aan een verlaging van het aantal recidivisten.

Antwoord hoofdvraag

Het doel van deze literatuurstudie was om een antwoord te krijgen op de vraag: ‘‘Wat zijn de overeenkomsten en verschillen tussen solo- en groepsverkrachters?’’ Er zijn verscheidene overeenkomsten en verschillen gevonden, al dan niet stevig onderbouwd door de bestaande literatuur. Er werd voorzichtig een overeenkomst gevonden wat betreft psychologische/psychiatrische problemen, zowel solo- als groepsdaders kampten hiermee. Weliswaar in verschillende maten: groepsdaders lieten minder vaak psychologische/psychiatrische problemen zien dan solodaders. Een duidelijk verschil werd gevonden op het deelaspect leeftijd: groepsdaders zijn aanzienlijk jonger dan solodaders. Daarnaast hebben groepsdaders waarschijnlijk vaker te maken met gebruik en/of misbruik van

De vergelijking van solo verkrachters met groepsverkrachters op afkomst, persoonlijke eigenschappen en sociale omgeving

alcohol en drugs. Vooral op het gebied van sociale omgeving van de daders is er aanzienlijk meer onderzoek nodig om conclusies te kunnen trekken.

Beperkingen en aanbevelingen

Er is in elk van de opgenomen onderzoeken gebruik gemaakt van gearchiveerde (prospectieve) data. Een voordeel hiervan is dat de data niet beïnvloed kan zijn door de onderzoeksvragen. Deze manier van data gebruiken kent echter ook een nadeel, de data is namelijk niet specifiek voor de onderzoeken verzameld. Hierdoor ontstaat de kans dat er belangrijke informatie voor juist dat onderzoek niet is opgenomen in de gearchiveerde data. Hier hebben de wetenschappers echter geen vat op en kan er niet eens gegist worden naar de kans dat dit is gebeurt.

Een tweede beperking van deze literatuurstudie is dat door een tekort aan vergelijkende onderzoeken tussen solo- en groepsverkrachters de onderzoeken naar solo- en groepszedendelinquenten ook zijn opgenomen in de literatuurstudie. Hierbij is steeds gekeken naar of het percentage van de delicten dat werd benoemd als een verkrachting hoog genoeg was (>85%) en wanneer dit niet bekend was werd uit de context vernomen dat het serieuze zaken van zedendelicten betrof (er werd bijvoorbeeld gekeken naar het percentage van de delicten waarbij penetratie werd opgedrongen, als dit niet als verkrachting werd benoemd).

Daarnaast is onderzoek naar verkrachting altijd gelimiteerd, gezien het kleine percentage dat wettelijk geregistreerd wordt. Dit zou generalisering van de resultaten naar de populatie solo- en groepsverkrachters kunnen bemoeilijken. Voor de populatie geregistreerde solo- en groepsverkrachters is het onderzoek wel representatief, maar dit betreft dan weer een erg klein percentage van de gepleegde verkrachtingen.

Ook is het gedane onderzoek afkomstig uit verschillende landen. Echter zijn alle onderzoeken opgenomen in de huidige literatuurstudie geproduceerd in de westerse wereld (de Verenigde Staten, het Verenigd Koninkrijk, Nederland, Zweden), waardoor vergelijking van de onderzoeksresultaten niet belemmerd wordt door grote verschillen in normen en waarden over verkrachting en verschillen in de beoordeling van verkrachting.

De vergelijking van solo verkrachters met groepsverkrachters op afkomst, persoonlijke eigenschappen en sociale omgeving

Het is nodig dat er meer onderzoek plaatsvindt naar de sociale factoren van solo- en groepsverkrachters, zodat er op dit gebied duidelijke conclusies getrokken kunnen worden die kunnen leiden tot een verbetering van de behandeling van groepsverkrachters. Daarnaast is er over veel aspecten geen consensus in de literatuur gevonden. Zo zouden etniciteit, persoonlijkheid, intelligentie en de gezinssituatie nader onderzocht moeten worden. Het is hierbij belangrijk dat de testgroep bestaat uit solo- en groepsverkrachters en dat het delict duidelijk gedefinieerd wordt als verkrachting. Omdat er over het verschil in leeftijd duidelijke consensus bestaat in de gedane onderzoeken, is het aan te raden om te controleren voor leeftijd wanneer er andere variabelen worden getest. Op die manier kan leeftijd niet de mediërende factor zijn wanneer er conclusies getrokken worden.

Er is nog niet voldoende onderzoek gedaan naar de overeenkomsten en verschillen tussen solo- en groepsverkrachters, waardoor er na het uitwerken van deze literatuurstudie onderzoeksvragen spijtig genoeg onbeantwoord blijven. De gevonden resultaten geven echter wel aanleiding om te veronderstellen dat er overeenkomsten en verschillen zijn. Het is van maatschappelijk belang om deze in kaart te brengen, zodat de omgeving risicofactoren voor solo- en groepsverkrachters eerder kan herkennen, waardoor een verkrachting wellicht voorkomen kan worden. Daarnaast zal de behandeling gespecificeerd kunnen worden, waardoor de behandeling sneller zal gaan en er hopelijk minder terugvallen in misdaden plaatsvinden. Dit is nu nog speculatief, voor dit alles moet er overeenstemming bereikt worden tussen onderzoeken op het gebied van solo- en groepsverkrachters. Hiervoor is het erg belangrijk dat er meer onderzoek gedaan gaat worden op dit gebied in de toekomst.

De vergelijking van solo verkrachters met groepsverkrachters op afkomst, persoonlijke eigenschappen en sociale omgeving

Literatuur

- Alison, L.J., & Stein, K. (2001). Vicious circles: Accounts of stranger sexual assault reflect abusive variants of conventional interactions. *Journal of Forensic Psychiatry*, 12, 515-538.
- Bijleveld, C.J.H., & Hendriks, J. (2003). Juvenile Sex Offenders: Differences Between Group and Solo Offenders. *Psychology, Crime & Law*, 9, 237-245.
- Bijleveld, C.J.H., & Soudijn, M. (2008). Verdachten van een groepszedendelict. *Tijdschrift voor Seksuologie*, 32, 80-89.
- Bijleveld, C.J.H., Weerman, F.M., Looije, D., & Hendriks, J. (2007). Group Sex Offending by Juveniles: Coercive Sex as a Group Activity. *European Journal of Criminology*, 4, 5-31.
- Blom, M., Van der Laan, A. M., & Huijbregts, G. L. A. M. (2005). *Monitor jeugd terecht 2005*. Den Haag: WODC.
- Boelrijk, M.N.A. (1997). *Minderjarige delinquenten en het strafrecht. De strafrechtelijke aanpak van minderjarige plegers van seksuele delicten*. Amsterdam: VU Uitgeverij.
- Centraal Bureau voor de Statistiek. (2013). *Geregistreeerde criminaliteit; misdrijven en verdachten naar soort misdrijf*. Verkregen van <http://statline.cbs.nl/StatWeb/publication/?VW=T&DM=SLNL&PA=80344NED&D1=0&D2=a&D3=0&D4=a&HD=111206-0959&HDR=G2,T,G3&STB=G1>.
- De Haas, S. (2012). Seksueel grensoverschrijdend gedrag onder jongeren en volwassenen in Nederland. *Tijdschrift voor Seksuologie*, 36, 136-145.
- Decker, S. (1996). Collective and normative features of gang violence. *Justice Quarterly*, 13, 243-264.
- Dennison, S.M., Stough, C., & Birgden, A. (2001). The big 5 personality approach to understanding sex offenders. *Psychology, Crime & Law*, 7, 243-261.
- Faravelli, C., Giugni, A., Salvatori, S., & Ricca, V. (2004). Psychopathology After Rape, *Am J Psychiatry*, 161, 1483-1485.
- Goldstein, A.P. (2002). *The psychology of group aggression*. Chichester: John Wiley & Sons.
- Hale, R. (1997). Motives of reward among men who rape. *American Journal of Criminal Justice*,

De vergelijking van solo verkrachters met groepsverkrachters op afkomst, persoonlijke eigenschappen en sociale omgeving

- 22, 101-119.
- 't Hart-Kerkhoffs, L.A., Doreleijers, T.A.H., Jansen, L.M.C., Van Wijk, A.P.H., & Bullens, R.A.R. (2009). Offense related characteristics and psychosexual development of juvenile sex Offenders. *Child and Adolescent Psychiatry and Mental Health*, 3, 2-31.
- Hauffe, S., & Porter, L. (2009). An interpersonal comparison of lone and group rape offences. *Psychology, Crime & Law*, 15, 469-491.
- Holmstrom, L.L., & Burgess, A.W. (1980). Sexual behaviour of assailants during reported rape. *Archives of Sexual Behaviour*, 9, 427-439.
- Horvarth, M.A.H., & Kelly, L. (2009). Multiple perpetrator rape: Naming an offence and initial research findings. *Journal of Sexual Aggression*, 15, 83-96.
- Kilpatrick, D.G., Edmunds, C.N., & Seymour, A.K. (1992). *Rape in America: A report to the nation*. Arlington, VA: National Victim Center.
- Kilpatrick, D.G., Saunders, B.E., Amick-McMullan, A.E., Best, C.L., Veronen, L.J., & Resnick, H.S. (1989). Victim and Crime Factors Associated with the Development of Crime-Related Post-Traumatic Stress Disorder. *Behaviour Therapy*, 20, 199-214.
- Kjellgren, C., Wassberg, A., Carlberg, M., Langström, C., & Svedin, C.G. (2006). Adolescent Sexual Offenders: A Total Survey of Referrals To Social Services in Sweden and Subgroup Characteristics. *Sex Abuse*, 18, 357-372.
- Lee, K., Gizzarone, M., & Ashton, M.C. (2003). Personality and the Likelihood to Sexual Harass. *Sex Roles*, 49, 59-69.
- Lindqvist, J.K., Daderman, A.M., Hellström, A., & Lidberg, L. (2002). Juvenile and adult problems in 20 forensic psychiatric rapists in Sweden. *Nord J Psychiatry*, 57, 429-435.
- Morgan, L., Brittain, B., & Welch, J. (2012). Multiple Perpetrator Assault: How Does It Differ From Assault by a Single Perpetrator? *Journal of Interpersonal Violence*, 27, 2415-2436.
- Polaschek, D.L.L., Ward, T., & Hudson, S.M. (1997). Rape and Rapists: Theory and Treatment. *Clinical Psychological Review*, 17, 117-144.
- Porter, L.E., & Alison, L.J. (2005). The Primacy of Decision-Action as an Influence of Strategy of Violent Gang Leaders. *Small Group Research*, 36, 188-207.

De vergelijking van solo verkrachters met groepsverkrachters op afkomst, persoonlijke eigenschappen en sociale omgeving

- Porter, L.E., & Alison, L.J. (2006). Examining Group Rape: A Descriptive Analysis of Offender and Victim Behaviour. *European Journal of Criminology*, 3, 357-381.
- Resick, P.A., (1993). The Psychological Impact of Rape. *Journal of Interpersonal Violence*, 8, 223-255.
- Robins, R.W., Fraley, R.C., Roberts, B.W., & Trzesniewski, K.H. (2001). A Longitudinal Study of Personality Change in Young Adulthood. *Journal of Personality*, 69, 618-640.
- Scully, D., & Marolla, J. (1985). 'Riding the bull at Gilleys': Convicted rapists describe the rewards of rape. *Social Problems*, 32, 251-263.
- Ullman, S.E. (1999). A Comparison of Gang and Individual Rape Incidents. *Violence and Victims*, 14, 123-133.
- Ullman, S.E. (2007). Comparing Gang and Individual Rapes in a Community Sample of Urban Women. *Violence and Victims*, 22, 43-51.
- Van Wijk, A.P.H., & Blokland, A.A.J. (1999). Dé jeugdige zedendelinquent bestaat niet. *Proces*, 5, 67-70.
- Voller, E.K., & Long, P.J., 2010. Sexual Assault and Rape Perpetration by College Men: The Role of the Big Five Personality Traits. *Journal of Interpersonal Violence*, 25, 457-480.
- Zeijl, E. (ed.), et al. (2003). *Rapportage jeugd*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.

Bijlage

Studie	Steekproef	Kenmerken design	Resultaten	Design
1. Hauffe & Porter (2009)	Cases=120 Solo cases: N=60 Groep cases: N=60	<ul style="list-style-type: none"> • vergelijking solo- met groepsverkrachters • variabelen: gedrags-, situatie en achtergrondaspecten • analyseren cases uit databases 	<ul style="list-style-type: none"> • Solo ouder & oudere slachtoffers, vaker kinderen & partner/getrouwd • Groeps- vaker middelenmisbruik • Groeps- gewelddadiger, solo vaker spijt 	Correlatieeel Crossectioneel
2. Ullman (1999)	Cases=1269 Solo: N=983 Groep: N=286	<ul style="list-style-type: none"> • Vergelijking solo- met groepsverkrachtingen • Relevante variabele: demografische gegevens • Analyse politierapporten 	<ul style="list-style-type: none"> • Solo ouder • Groeps- vaker werkeloos • Meer groeps- uit etnische minderheden, net niet significant 	Correlatieeel Crossectioneel
3. Bijleveld & Hendriks (2003)	Cases=83 Solo: N=51 Groep: N=32	<ul style="list-style-type: none"> • Vergelijking jeugdige seksuele misdadigers tussen solo- en groeps- • Variabelen: sociaal, demografisch, persoonlijkheid, IQ • Analyse persoonlijkheidsscreening Ambulant Bureau Jeugdzorg 	<ul style="list-style-type: none"> • Solo hoger op neuroticisme & impulsiviteit • Solo lager op sociabiliteit & sensatie zoeken • IQ gelijk • Solo zelf vaker slachtoffer • Groeps vaker afkomstig uit etnische minderheid 	Correlatieeel Crossectioneel Retrospectief <i>ex post facto</i>
4. Porter & Alison (2006)	Cases=223 Totaal aantal daders=739	<ul style="list-style-type: none"> • Descriptieve studie groepsverkrachters • Leeftijd, gewelddadige achtergrond, IQ, thuissituatie, relatie/kinderen • Cases afkomstig uit wettelijke/media/journalistieke rapporten 	<ul style="list-style-type: none"> • Daders zijn jong • Klein deel gewelddadig • Klein deel lager IQ & gescheiden ouders • Klein deel in relatie & met kinderen 	Correlatieeel Crossectioneel Descriptief
5. 't Hart-Kerkhoffs, Doreleijers, Jansen, van Wijk & Bullens (2009)	Kindermisbruikers: N=30 Solo: N=54 Groeps: N=90	<ul style="list-style-type: none"> • Testen d.m.v. BARO en ZIJS • Eigenschappen gerelateerd aan seksueel misdrijf • Seksuele Risicofactoren • Analyses d.m.v. SPSS 	<ul style="list-style-type: none"> • groepsverkrachters vaker afwijkende seksuele fantasieën dan solo 	Correlatieeel Crossectioneel

De vergelijking van solo verkrachters met groepsverkrachters op afkomst, persoonlijke eigenschappen en sociale omgeving

6. Bijleveld, Weerman, Looije & Hendriks (2007)	N=91 Groepsdaders: N=42 Mededaders: N=49	<ul style="list-style-type: none"> • Persoonlijkheidsscreening & strafdossiers • Variabelen: demografische kenmerken, persoonlijkheidskenmerken, familie/school, relaties met leeftijdsgenoten • Vergelijking met normale populatie • Scoring a.d.h.v. lijst met onderwerpen 	<p>groepsverkrachters vaker verleden van niet-seksuele misdrijven dan soloverkrachters</p> <p>Vergeleken met normale populatie, groepsdaders:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lagere intelligentie • Vaker uit etnische minderheid • Hogere score op vatbaarheid • Vaker gedragsstoornissen • Vaker gescheiden ouders/werkeloosheid in familie • Vaker verwaarloosd/fysiek mishandeld • Slechter contact met leeftijdsgenoten • Vaker gepest • Hoog percentage etnische minderheid bij zowel groeps- als solodaders • Groepsdaders jonger dan solodaders • Jonge leeftijd groepsdaders (gemiddeld 22.64 jaar) • Grootste percentage groepen Afrikaans-Caribbische achtergrond (een derde) • Een vijfde van de groepen louter blank Europeaan • Hoge leeftijd 	Correlationeel Crosssectioneel
7. Morgan, Brittain & Welch (2012)	Solo: N=139 Groeps: N=136	<ul style="list-style-type: none"> • Analyseren gegevens uit instituut • Unieke kenmerken groepsverkrachting, daders & slachtoffers • Demografische details slachtoffer/dader/misdrijf • Descriptieve analyses • Analyseren politierapporten • Descriptieve gegevens weergeven • Analyses a.d.h.v. traditionele descriptieve statistieken • Variabelen: Classificatie; kenmerken slachtoffer/dader; benadering van slachtoffer; locatie van verkrachting; samenstelling groep; keuze slachtoffer 	<ul style="list-style-type: none"> • Hoog percentage etnische minderheid bij zowel groeps- als solodaders • Groepsdaders jonger dan solodaders 	Correlationeel Retrospectief Descriptief Crosssectioneel
8. Horvath & Kelly (2009)	Groepsverkrachtingen: N=101 Daders: N=301 Slachtoffers: N=105	<ul style="list-style-type: none"> • Analyseren politierapporten • Descriptieve gegevens weergeven • Analyses a.d.h.v. traditionele descriptieve statistieken • Variabelen: Classificatie; kenmerken slachtoffer/dader; benadering van slachtoffer; locatie van verkrachting; samenstelling groep; keuze slachtoffer 	<ul style="list-style-type: none"> • Jonge leeftijd groepsdaders (gemiddeld 22.64 jaar) • Grootste percentage groepen Afrikaans-Caribbische achtergrond (een derde) • Een vijfde van de groepen louter blank Europeaan • Hoge leeftijd 	Correlationeel Retrospectief Crosssectioneel
9. Lindqvist,	Soloverkrachters:	<ul style="list-style-type: none"> • Analyseren 	<ul style="list-style-type: none"> • Hoge leeftijd 	Correlationeel

De vergelijking van solo verkrachters met groepsverkrachters op afkomst, persoonlijke eigenschappen en sociale omgeving

Daderman, Hellström & Lidberg (2002)	N=20 Langdurige behandeling: N=10 Gevangenis: N=10	achtergrond/geschiedenis <ul style="list-style-type: none"> Variabelen: Gedrags- & Psychologisch Codering/analyse psychiatrische Forensische bestanden Diagnoses volgens DSM criteria 	<ul style="list-style-type: none"> Bijna de helft problemen in gezin in jeugd Meer dan de helft psychologische stoornis in jeugd Ruime meerderheid psychiatrische diagnose in volwassenheid 	Crossectioneel Retrospectief
10. Bijleveld & Soudijn (2008)	Verdachten groepszedendelict en: N=1858	<ul style="list-style-type: none"> Kwantitatief onderzoek (frequentietellingen) Aantallen, leeftijd, sekse, etniciteit Groepsgrootte, plaats delict, samenstelling groep, precieze aard delict Gegevens uit HKS Hele populatie onderzocht 	<ul style="list-style-type: none"> Verdachten groepszedendelict jong Hoog percentage allochtonen Hoe jonger hoe vaker allochtoon 	Crossectioneel Descriptief

---

De vergelijking van solo verkrachters met groepsverkrachters op afkomst, persoonlijke eigenschappen en sociale omgeving